

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Кафедра _____ Економіки та митної справи _____
(найменування кафедри)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Управління ризиками та страхування

(назва навчальної дисципліни)

Освітня програма: _____ Митна справа _____
(назва освітньої програми)

Спеціальність: _____ 051 Економіка _____
(найменування спеціальності)

Галузь знань: _____ 05 Соціальні та поведінкові науки _____
(найменування галузі знань)

Ступінь вищої освіти: _____ Другий (магістерський) рівень _____
(назва ступеня вищої освіти)

Затверджено на засіданні кафедри
економіки та митної справи
(найменування кафедри)

Протокол № 1 від 26.08.2020 р.

м. Запоріжжя 2020

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	<i>БК 4.1 Управління ризиками та страхування</i>
Рівень вищої освіти	<i>Другий (магістерський) рівень</i>
Викладач	<i>Василичев Денис Вікторович, к.е.н., доцент каф. ЕМС</i>
Контактна інформація викладача	<i>7698454, телефон викладача 0504599926, vasilichev@ukr.net</i>
Час і місце проведення навчальної дисципліни	<i>згідно до розкладу занять - https://zp.edu.ua/node/7904 дистанційне навчання - https://moodle.zp.edu.ua/</i>
Обсяг дисципліни	<i>120 годин, 4 кредитів, 14 годин лекцій, 30 годин практик, самостійна робота 76 год, вид контролю – залік.</i>
Консультації	<i>Згідно з графіком консультацій- https://zp.edu.ua/node/7904</i>
2. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни	
Пререквізити навчальної дисципліни	
<i>Дисципліни: «Інноваційний розвиток підприємства», «Митна справа», «Організація управління в митних органах»</i>	
Постреквізити навчальної дисципліни:	
<i>Здобуті здобувачем вищої освіти знання при вивченні дисципліни «Управління ризиками та страхування» є обов'язковими для таких складових подальшого навчання:</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - кваліфікаційна дипломна робота; - переддипломна практика. 	
3. Характеристика навчальної дисципліни	
<i>Структуру та зміст дисципліни «Управління ризиками та страхування» обумовлюють основи узагальнення реальної практики управління ризиками та здійснення страхування в зовнішньоекономічній діяльності. Вивчаючи дисципліну, студент повинен засвоїти актуальні методи і методики визначення ризиків, їх класифікація, управління ними та методологія страхування ризиків підприємства ЗЕД.</i>	
Загальні компетентності:	
<i>Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</i>	
<i>Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</i>	
<i>Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</i>	
<i>Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</i>	
<i>Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.</i>	
Фахові компетентності:	
<i>Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.</i>	
<i>Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки.</i>	
<i>Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження.</i>	
<i>Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.</i>	
<i>Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.</i>	
<i>Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.</i>	
<i>Вміти розробляти профілі митних ризиків для запобігання контрабанді та порушенням митних правил при здійсненні зовнішньоекономічних операцій.</i>	
<i>Здатність здійснювати управління та проводити оцінку ефективності діяльності митних органів.</i>	
Результати навчання:	
<i>Розробляти соціально-економічні проекти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.</i>	
<i>Дотримуватися принципів академічної доброчесності.</i>	

Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати запропоновані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.

Збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних економічних завдань у сфері ЗЕД та митної справи.

Застосовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення у соціально-економічних дослідженнях та в управлінні соціально-економічними системами суб'єктів господарювання та митних органів.

Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів у сфері ЗЕД та митної справи.

Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.

Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень в сфері ЗЕД та митних органах.

Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем у сфері ЗЕД та митної справи.

Вміти забезпечувати митне регулювання щодо окремих груп товарів відповідно до заявленого митного режиму.

Вміти розробляти профілі митних ризиків та страхування для запобігання контрабанді та порушенням митних правил при здійсненні зовнішньоекономічних операцій.

4. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Управління ризиками та страхування» є формування системи знань про предмет і сутність управління ризиками та страхування, його місце в діяльності підприємств і вироблення практичних навичок аналізу ризиків на підприємстві в цілому та в різних його підрозділах, розуміння можливостей ризик-менеджменту для підвищення ефективності ведення підприємницької діяльності.

5. Завдання вивчення дисципліни

Методичні – формування вмінь оперувати специфічними управлінськими фінансовими термінами, категоріями та поняттями; розумінні змісту і ролі ризиків та страхування; розгляді класифікації ризиків.

Пізнавальні – ознайомленні з методами менеджменту ризиками; вивченні способів оцінки міри ризику; розкритті змісту механізму управління ризиками; розгляді прийомів управління ризиками.

Практичні – вивченні технології прийняття рішень у різних ризикованих ситуаціях; моделюванні та оптимізації ризиків; ознайомленні з організацією процесу страхування від ризиків.

6. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Поняття, сутність і роль ризиків в процесі управління.

Суть ризику та еволюція ризик-менеджменту. Класифікація ризиків. Загальна схема процесу управління ризиками. Вимір ризику. Статистичні методи оцінки ризику. Експертні методи оцінки рівня ризику. Аналогові методи оцінки рівня ризику.

Тема 2. Сутність і зміст управління ризиками. Організація ризик-менеджменту.

Ризик-менеджмент і його місце в управлінні бізнесом. Організація управління ризиком. Документація для управління ризиками. Підходи до реалізації ризик-менеджменту на підприємстві. Впровадження культури ризик-менеджменту за допомогою системи управління кадрами. Моніторинг процесу ризик-менеджменту.

Тема 3. Стратегія та методи управління ризиками як інструмента розвитку.

Відповідальність менеджменту за управління ризиком. Комплексний ризик-менеджмент. Ризик-менеджмент: елементи процесу. Збитки та їх класифікація (критерії і види). Класи збитків (їх виявлення й оцінка). Методи виявлення ризику. Рішення щодо управління ризиком відповідно до класів збитків. Фінансування ризику: джерела фінансування, структура витрат на ризик. Структура витрат на фінансування ризику відповідно до методів управління ризиком. Стратегія компанії і методи управління ризиком. Затвердження стратегії управління ризиком. Методи управління ризиками,

доцільність, переваги. Метод запобігання ризикам або відмова від них. Метод прийняття ризику на себе. Метод запобігання збиткам. Метод зменшення розміру збитків. Страхування і функції ризик-менеджера.

Тема 4. Національний рівень управління ризиками: стабілізація та сприяння розвитку макроекономіки.

Основні види ризиків у зовнішньоекономічній діяльності. Ризики країни. Ризик вибору партнера та його надійності. Ризики, пов'язані з основними положеннями зовнішньоекономічного контракту. Практичні аспекти аналізу і розрахунку ризиків на етапі підготовки зовнішньоекономічної операції. Глобальні фінансові кризи та розвиток ризик-менеджменту. Сучасна фінансово-економічна криза: природа, шляхи і методи її подолання. Проблеми державного регулювання та підтримки ризик-менеджменту в Україні. Використання міжнародних стандартів в управлінні ризиками.

Змістовий модуль 2.

Тема 5. Підприємницький сектор та безпечна фінансова система.

Ризик-менеджмент в підприємницькому секторі. Особливості виявлення підприємницьких ризиків. Методичний інструментарій оцінки рівня ризику в підприємницькому секторі. Фактори, що впливають на рівень ризиків в підприємницькому секторі. Методи оцінки ймовірності несприятливих подій, метод побудови дерев подій, метод події – наслідки, метод дерев відмов, метод індексів небезпеки.

Тема 6. Інтегральне управління ризиками: кількісні і якісні методи оцінки ризиків.

Кількісний аналіз проектних ризиків і можливості комп'ютерного моделювання. Методи аналізу ризиків інвестиційних проектів. Кількісні методи аналізу ризиків інвестиційних проектів.

Тема 7. Регулювання та зниження ризиків.

Основні методи зниження ризиків та їх характеристика. Організаційні засоби та прийоми впливу на ризик. Економічні методи зниження ризику. Створення спеціального резервного фонду. Створення страхового товарного запасу. Страховий запас коштів. Розробка і впровадження системи штрафних санкцій. Страхування від ризику. Хеджування як метод зниження ризику. Розроблення заходів, які пом'якшують вплив ризикових ситуацій на діяльність підприємства. Вибір методу зниження ризиків.

Тема 8. Роль страхування в управлінні ризиками.

Необхідність і форми страхового захисту. Страхування в системі ризик-менеджменту на підприємстві. Сутність, зміст і види страхування. Механізми страхування. Попереджувальна і мотиваційна роль страхування. Організаційна структура страхування. Сутність, зміст, завдання актуарних розрахунків. Особисте страхування. Майнове страхування. Страхування відповідальності. Страховий бізнес. Організація страхової діяльності.

7. План вивчення навчальної дисципліни

№ тижня	Назва теми	Форми організації навчання	Кількість годин
1.	Поняття, сутність і роль ризиків в процесі управління.	лекція	2
1	Поняття, сутність і роль ризиків в процесі управління.	практичне	2
2.	Поняття, сутність і роль ризиків в процесі управління.	практичне	2
3.	Сутність і зміст управління ризиками. Організація ризик-менеджменту.	лекція	2
3	Сутність і зміст управління ризиками. Організація ризик-менеджменту.	практичне	2
4.	Сутність і зміст управління	практичне	2

	ризиками. Організація ризик-менеджменту.		
5.	Стратегія та методи управління ризиками як інструмента розвитку.	лекція	2
5	Стратегія та методи управління ризиками як інструмента розвитку.	практичне	2
6.	Стратегія та методи управління ризиками як інструмента розвитку.	практичне	2
7.	Національний рівень управління ризиками: стабілізація та сприяння розвитку макроекономіки.	лекція	2
7	Національний рівень управління ризиками: стабілізація та сприяння розвитку макроекономіки.	практичне	2
8.	Рубіжний контроль		
9.	Підприємницький сектор та безпечна фінансова система.	лекція	2
9	Підприємницький сектор та безпечна фінансова система.	практичне	2
10.	Підприємницький сектор та безпечна фінансова система.	практичне	2
11.	Інтегральне управління ризиками: кількісні і якісні методи оцінки ризиків.	лекція	2
11	Інтегральне управління ризиками: кількісні і якісні методи оцінки ризиків.	практичне	2
12.	Інтегральне управління ризиками: кількісні і якісні методи оцінки ризиків.	практичне	2
13.	Регулювання та зниження ризиків. Роль страхування в управлінні ризиками	лекція	2
13	Регулювання та зниження ризиків.	практичне	2
14.	Роль страхування в управлінні ризиками.	практичне	2
15.	Роль страхування в управлінні ризиками.	практичне	2
16	Рубіжний контроль		

8. Самостійна робота

Зміст самостійної роботи для студентів денної та заочної форм навчання:

1. Поглиблене вивчення питань тем за методичними вказівками викладача.
2. Систематичне опрацювання лекційного матеріалу, запропонованої базової та допоміжної літератури з питань курсу.
3. Систематична підготовка до семінарських занять відповідно до запропонованих планів їх проведення (переліку питань).
4. Самостійна підготовка до модульного контролю та заліку.

У процесі підготовки за темами (питаннями) курсу, що віднесені для самостійного опрацювання, студентам слід звернути особливу увагу на засвоєння зазначених ключових понять та термінів. Обов'язковим вважається ведення студентами робочого конспекту, який повинен містити розгорнутий або тезисний огляд питань, що віднесені для самостійного опрацювання, а також визначення ключових понять і термінів. У процесі вивчення курсу для поточного контролю самостійної роботи студентів денної форми навчання та якості засвоєння ними матеріалу викладач використовує:

- опитування студентів під час семінарських занять, перевірку робочих конспектів;
- залучення студентів до дискусії з теми семінарського заняття з наступною оцінкою

ініціативи та здатності до аналізу дискусійних питань;

- проведення поточних контрольних робіт, тестування та модульного контролю. Самостійна робота студентів заочної форми навчання передбачає самостійне вивчення окремих питань тем за методичними вказівками викладача. Студент повинен опрацювати необхідний обсяг навчальної літератури та нормативно-правових актів. У ході засвоєння програми курсу, під час підготовки до заліку, студентам рекомендується звертатись до першоджерел (міжнародних нормативно-правових актів, Конституції України, законів, наказів, інструкцій міністерств та інших нормативно-правових документів) і до монографічної літератури, в якій висвітлено основні погляди на відповідні проблеми, наводяться та аналізуються нормативно-правові акти.

Студенти мають змогу завантажити свої напрацювання в систему moodle.zp.edu.ua.

Питання	Діяльність студентів	Термін виконання
Тема 1. Поняття, сутність і роль ризиків в процесі управління.		
1 Суть ризику та еволюція ризик-менеджменту. 2 Класифікація ризиків. Загальна схема процесу управління ризиками. 3 Вимір ризику. 4 Статистичні методи оцінки ризику. 5 Експертні методи оцінки рівня ризику. 6 Аналогові методи оцінки рівня ризику.	Конспект теми, реферат, усна доповідь.	Лютий 9 годин
Тема 2 Сутність і зміст управління ризиками. Організація ризик-менеджменту.		
1 Ризик-менеджмент і його місце в управлінні бізнесом. 2 Організація управління ризиком. 3 Документація для управління ризиками. 4 Підходи до реалізації ризик-менеджменту на підприємстві. 5 Впровадження культури ризик-менеджменту за допомогою системи управління кадрами. 6 Моніторинг процесу ризик-менеджменту.	Конспект теми, реферат, усна доповідь, презентація.	Лютий - Березень 9 годин
Тема 3. Стратегія та методи управління ризиками як інструмента розвитку.		
1 Відповідальність менеджменту за управління ризиком. Комплексний ризик-менеджмент. 2 Ризик-менеджмент: елементи процесу. 3 Збитки та їх класифікація (критерії і види). Класи збитків (їх виявлення й оцінка). 4 Методи виявлення ризику. 5 Рішення щодо управління ризиком відповідно до класів збитків. 6 Фінансування ризику: джерела фінансування, структура витрат на ризик. Структура витрат на фінансування ризику відповідно до методів управління ризиком. 7 Стратегія компанії і методи управління ризиком. Затвердження стратегії управління ризиком. Методи управління ризиками, доцільність, переваги. 8 Метод запобігання ризикам або відмова від них. 9 Метод прийняття ризику на себе. 10 Метод запобігання збиткам. 11 Метод зменшення розміру збитків. 12 Страхування і функції ризик-менеджера.	Конспект теми, реферат, усна доповідь, презентація.	Березень 10 годин

Тема 4 Національний рівень управління ризиками: стабілізація та сприяння розвитку макроекономіки.		
1 Основні види ризиків у зовнішньоекономічній діяльності. 2 Ризики країни. 3 Ризик вибору партнера та його надійності. 4 Ризики, пов'язані з основними положеннями зовнішньоекономічного контракту. 5 Практичні аспекти аналізу і розрахунку ризиків на етапі підготовки зовнішньоекономічної операції. 6 Глобальні фінансові кризи та розвиток ризик-менеджменту. 7 Сучасна фінансово-економічна криза: природа, шляхи і методи її подолання. 8 Проблеми державного регулювання та підтримки ризик-менеджменту в Україні. 9 Використання міжнародних стандартів в управлінні ризиками.	Конспект теми, реферат, усна доповідь, презентація.	Березень 10 годин
Тема 5. Підприємницький сектор та безпечна фінансова система.		
1 Ризик-менеджмент в підприємницькому секторі. 2 Особливості виявлення підприємницьких ризиків. 3 Методичний інструментарій оцінки рівня ризику в підприємницькому секторі. 4 Фактори, що впливають на рівень ризиків в підприємницькому секторі. 5 Методи оцінки ймовірності несприятливих подій, метод побудови дерев подій, метод події – наслідки, метод дерев відмов, метод індексів небезпеки.	Конспект, вирішення ситуаційних задач, усна доповідь.	Квітень 9 годин
Тема 6. Інтегральне управління ризиками: кількісні і якісні методи оцінки ризиків.		
1 Кількісний аналіз проектних ризиків і можливості комп'ютерного моделювання. 2 Методи аналізу ризиків інвестиційних проектів. 3 Кількісні методи аналізу ризиків інвестиційних проектів.	Конспект теми, реферат, усна доповідь, презентація.	Квітень 9 годин
Тема 7. Регулювання та зниження ризиків.		
1 Основні методи зниження ризиків та їх характеристика. 2 Організаційні засоби та прийоми впливу на ризик. Економічні методи зниження ризику. 3 Створення спеціального резервного фонду. Створення страхового товарного запасу. 4 Страховий запас коштів. 5 Розробка і впровадження системи штрафних санкцій. 6 Страхування від ризику. 7 Хеджування як метод зниження ризику. 8 Розроблення заходів, які пом'якшують вплив ризикових ситуацій на діяльність підприємства. 9 Вибір методу зниження ризиків.	Конспект, усна доповідь, вирішення ситуаційних задач.	Травень 10 годин
Тема 8. Роль страхування в управлінні ризиками.		
1 Необхідність і форми страхового захисту. 2 Страхування в системі ризик-менеджменту на підприємстві. 3 Сутність, зміст і види страхування. Механізми страхування.	Конспект теми, реферат, усна доповідь, вирішення ситуаційних	Травень 10 годин

4 Попереджувальна і мотиваційна роль страхування. 5 Організаційна структура страхування. 6 Сутність, зміст, завдання актуарних розрахунків. 7 Особисте страхування. 8 Майнове страхування. 9 Страхування відповідальності. 10 Страховий бізнес. 11 Організація страхової діяльності.	задач.		
---	--------	--	--

Консультативна допомога студенту надається у таких формах:

- особиста зустріч викладача і студента за графіком консультацій (не менш ніж 2 рази по 2 години на тиждень або за попередньою домовленістю);
- відеоконференція на платформі zoom (особиста або колективна) - (один раз на 2 тижні);
- листування за допомогою електронної пошти vasilichev@ukr.net;
- відеозустріч, аудіоспілкування або SMS у сервісі Viber або Telegram (за графіком консультацій викладача);
- спілкування по телефону (з 10.00 до 12.00 кожен день крім вихідних та святкових днів).

9. Система та критерії оцінювання курсу

Згідно з діючою в університеті системою комплексної діагностики знань студентів, з метою стимулювання планомірної та систематичної навчальної роботи, оцінка знань студентів здійснюється за 100-бальною системою/

Кожен змістовний модуль оцінюється за 100-бальною системою. Отримані за кожен змістовний модуль бали підсумовуються та діляться на 2.

Форми контролю знань студентів:

- поточний;
- модульний;
- підсумковий (залік).

Оцінювання знань студентів в університеті здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС –А, В, С, D, E, FХ, F). Поточний контроль знань студентів протягом одного семестру включає оцінку за роботу на лекційних, лабораторних, практичних або семінарських заняттях та самостійну роботу.

КРИТЕРІЇ ПОТОЧНОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ.

Ведення опорного конспекту лекції:

Опорний конспект лекції (ОКЛ) – вид навчально-методичного посібника, в якому у стислому і системному вигляді викладений основний теоретичний матеріал у формі основних понять і положень, що структурно й логічно пов'язані між собою. Дані поняття та положення є лише опорними сигналами, вони вимагають пояснень і визначень, що мають записати студенти під час лекції. Його ведення сприяє системному і глибокому засвоєнню навчального матеріалу, дозволяє простежити структурні зв'язки між різними поняттями, положеннями, концепціями, проблемами теоріями тощо. Кожний студент повинен мати ОКЛ на лекціях і вести в ньому записи власноруч. Під час аудиторної роботи з ОКЛ студенти записують основні тези лекції та пояснення викладача у визначеному в конспекті полі.

Відвідування студентом лекцій та їх наявність в ОКЛ з дисципліни «Управління ризиками та страхування» дає студенту **2 бали** за кожну лекцію.

Робота на практичних заняттях (кожна тема розкривається на двох практичних заняттях):

1. Студент повинен розуміти зміст виконаної роботи (знати визначення понять, вміти пояснити значення будь-якого терміну, що використовується в роботі і т.п.).
2. У процесі підготовки і виконання практичної роботи студент може користуватися консультаціями викладача.
3. Наявність конспекту лекцій на практичній роботі обов'язково!
4. У години занять за розкладом перевіряється і захищається тільки та робота, яка передбачена календарним планом.

5. Студент має право на доопрацювання роботи (за вказівками викладача) терміном не більше тижня без зниження балу.

6. За несвоєчасну здачу практичної роботи вихідний бал знижується на 20% щотижня.

7. Забороняється пред'являти для перевірки більше двох незарахованих робіт (за винятком випадків тривалої хвороби студента, що підтверджено документально).

8. Загальне правило – протягом тижня перевіряється тільки одна робота.

9. У разі пропуску занять або недопуску до захисту, перевірка і захист практичної роботи здійснюється під час, що визначається викладачем.

10. Загальний бал за практичну роботу складається з балів, отриманих за захист, при обліку прострочень і виправлень.

11. Якщо бали будуть не цілими, а с десятинами, то оцінка округлюється згідно з математичних правил.

Критерії оцінки практичних занять:

ВБ – вихідний бал – для кожної практичної роботи може бути свій (в залежності від складності).

Бал	Критерії оцінки
ВБ*0,1	Робота виконана повністю. Робота без захисту.
ВБ*0,2	Робота виконана повністю. Студент не володіє теоретичним матеріалом, допускаючи грубі помилки, відчуває труднощі у формулюванні власних суджень, нездатний відповісти на додаткові питання.
ВБ*0,4	Робота виконана повністю. Студент практично не володіє теоретичним матеріалом, допускаючи помилки по суті розглянутих (обговорюваних) питань, відчуває труднощі у формулюванні власних обґрунтованих і аргументованих суджень, припускається помилок при відповіді на додаткові питання.
ВБ*0,6	Робота виконана повністю. Студент володіє теоретичним матеріалом на мінімально допустимому рівні, відсутні помилки при описі теорії, відчуває труднощі у формулюванні власних обґрунтованих і аргументованих суджень, допускаючи незначні помилки на додаткові питання.
ВБ*0,8	Робота виконана повністю. Студент володіє теоретичним матеріалом, відсутні помилки при описі теорії, формулює власні, самостійні, обґрунтовані, аргументовані судження, допускаючи незначні помилки на додаткові питання.
ВБ	Робота виконана повністю. Студент володіє теоретичним матеріалом, відсутні помилки при описі теорії, формулює власні, самостійні, обґрунтовані, аргументовані судження, представляє повні і розгорнуті відповіді на додаткові питання.

Розподіл ВБ для практичних робіт за темами (бали).

Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8
8	8	8	8	8	8	8	8

Виконання та захист практичної роботи здійснюється на поточному тижні після лекції за темою та протягом наступного, тобто до наступної лекції.

Самостійна робота студентів

Виконання індивідуального завдання в 1 та 2 модулі надає студенту можливість отримати максимум **20** додаткових балів. Захист відбувається на останньому занятті в модулі,

або в консультативні дні роботи викладача.

Критерії оцінки індивідуального завдання:

Кількість балів	Критерії оцінювання
20-16	Обрана студентом форма індивідуальної роботи характеризується підвищеною складністю; робота має самостійний, творчий характер; роботі притаманна внутрішня послідовність, логічність і завершеність
15-11	Робота має самостійний характер; роботі притаманна внутрішня послідовність, логічність і завершеність.
10-7	Робота не має самостійного характеру, містить хибні та неаргументовані висновки, не враховані зміни поточного законодавства; робота містить протиріччя, відсутня достатня аргументація висновків та завершеність у них.
6-1	Робота не має самостійного характеру; в роботі відсутні висновки; не відповідає вимогам що пред'являються до оформлення відповідного виду робіт;
0	Індивідуальна робота не виконана

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ знань студентів здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт (тестів). В структурі навчання виділяють 2 змістовних модулі. Тобто студенти двічі за семестр складає модульний контроль та має можливість набрати максимум 30 балів з кожного. Правильна відповідь оцінюється в **3 бали**. Всього 10 тестових завдань.

Студент, який з різних обставин не отримав необхідної кількості балів з будь-якої теми, має можливість самостійно її підготувати і пройти індивідуальний поточний контроль знань з цієї теми або виконати завдання до індивідуальні завдання роботи, що пропонуються в робочій програмі.

ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ знань студентів означає поступове накопичення балів від одного поточного модульного контролю до іншого в кінцевому рахунку отримання загального підсумкового балу.

Зведена таблиця набору балів за семестр

1 модуль (максимум балів)		2 модуль (максимум балів)	
Лекції	8 (4 лекції*2 бал)	Лекції	8 (4 лекції*2 бал)
практичні	32	практичні	32
Самостійна робота/ІДЗ	20	Самостійна робота/ІДЗ	20
Контрольна робота	30	Контрольна робота	30
Всього	100	Всього	100

Якщо студент з будь-якої поважної причини не виконав умов набору балів за період вивчення, він має змогу під час заліково-екзаменаційної сесії прийти на екзамен і скласти усно мінімум 2 питання за переліком та виконати тести.

Бали отримані студентом за 2 модулі (середнє арифметичне) та бали за залік підсумовуються та вираховується середнє арифметичне.

КРИТЕРІЙ ОЦІНКИ НА ЗАЛІКУ:

Залік використовується у тому випадку, коли студент за семестр не набрав обов'язкових 60 балів.

1. **Два питання** потребують змістовної відповіді, кожна з них розкриває сутність того чи іншого поняття або теоретичного положення (оцінюється від 0 до 50 балів за кожне питання).

50-40 балів отримують студенти, які повністю розкрили сутність поняття, дали його чітке визначення або проаналізували і зробили висновок з конкретного теоретичного

положення.

39-29 балів отримують студенти, які правильно, але не повністю дали визначення поняття або поверхово проаналізували і зробили висновок з теоретичного положення.

28-18 балів отримують студенти, які правильно, але лише частково визначили те чи інше поняття або частково проаналізували і зробили висновок з теоретичного положення.

17-0 балів отримують студенти, які частково і поверхово визначили те чи інше поняття або сформулювали висновок з теоретичного положення, допустивши неточності та помилки.

Бали отримані студентом у 2 модулі (середнє арифметичне) та бали за залік підсумовуються та вираховується середнє арифметичне.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	визначення
		для заліку	
90 – 100	A	зараховано	відмінно - Повно та ґрунтовно засвоїв всі теми навчальної програми вміє вільно та самостійно викласти зміст всіх питань програми навчальної дисципліни, розуміє її значення для своєї професійної підготовки, повністю виконав усі завдання кожної теми та поточного модульного контролю в цілому.
85-89	B		дуже добре - Недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв окремі питання робочої програми. Вміє самостійно викласти зміст основних питань програми навчальної дисципліни, виконав завдання кожної теми та модульного поточного контролю в цілому.
75-84	C		добре - Недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв деякі теми робочої програми, не вміє самостійно викласти зміст деяких питань програми навчальної дисципліни. Окремі завдання кожної теми та модульного поточного контролю в цілому виконав не повністю.
70-74	D		задовільно – Засвоїв лише окремі теми робочої програми. Не вміє вільно самостійно викласти зміст основних питань навчальної дисципліни, окремі завдання кожної теми модульного контролю не виконав.
60-69	E		достатньо - Засвоїв лише окремі питання навчальної програми. Не вміє достатньо самостійно викласти зміст більшості питань програми навчальної дисципліни. Виконав лише окремі завдання кожної теми та модульного контролю в цілому.
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання	незадовільно – Не засвоїв більшості тем навчальної програми не вміє викласти зміст більшості основних питань навчальної дисципліни. Не виконав більшості завдань кожної теми та модульного контролю в цілому.
1-34	F	не зараховано з обов'язковим	незадовільно – Не засвоїв навчальної програми, не вміє викласти зміст кожної теми

			повторним вивченням дисципліни	навчальної дисципліни, не виконав модульного контролю.
--	--	--	--------------------------------	--

10. Політика курсу

Для успішного проходження курсу та складання контрольних заходів необхідним є вивчення навчального матеріалу за кожною темою. Специфіка курсу здебільшого передбачає акцент на розумінні підходів і принципів, ніж запам'ятовування визначень. Кожен здобувач повинен ознайомитися і слідувати Положенню про академічну доброчесність Національного університету «Запорізька політехніка», Статуту і Правил внутрішнього розпорядку Національного університету «Запорізька політехніка». Зокрема, для успішного засвоєння програмного матеріалу здобувач зобов'язаний:

- не запізнюватися на заняття;
- не пропускати заняття, а в разі хвороби надати довідку;
- самостійно вивчити матеріал пропущеного заняття;
- системно і регулярно працювати з навчальною і науковою літературою;
- конструктивно підтримувати зворотній зв'язок на всіх заняттях;
- брати активну участь у навчальному процесі;
- своєчасно і акуратно виконувати завдання для самостійної роботи;
- відключити мобільний телефон під час занять;
- бути терпимим і доброзичливим до однокурсників та викладачів;
- участь у контрольних заходах (поточний контроль, модульний контроль, контроль самостійної роботи; підсумковий контроль);
- будь-яке копіювання або відтворення результатів чужої праці, якщо тільки робота не має груповий формат, використання завантажених з Інтернету матеріалів кваліфікується як порушення норм і правил академічної доброчесності та передбачає притягнення винного до відповідальності, у порядку, визначеному чинним законодавством та Положенням про академічну доброчесність в Національному університеті «Запорізька політехніка».

Здобувач успішно навчається, якщо послідовно набирає кредити, необхідні для здобуття ступеня бакалавр. Для цього потрібно, щоб накопичувальний бал був не нижче, ніж 60 балів за даним курсом. Якщо накопичувальний бал нижче 60 балів, здобувач вважається неуспішним і може бути відрахований відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка» (у новій редакції)».